

Analiza ostvarenih benefita nakon donesenih odluka o privremenom oslobađanju od pribavljanja vize za državljane Arapske Republike Egipat, Kraljevine Saudijske Arabije i Republike Uzbekistan (cost-benefit analiza)

Vizna liberalizacija, tj. proces usvajanja beviznog režima za putovanja, predstavlja jedan od modela stimulisanja turističkih tokova i povećanja turističkog prometa sa tržišta koja su identifikovana kao aktuelna. Kroz sistem pojednostavljenja birokratskih putničkih procedura, preduzimaju se aktivnosti koje će doprinijeti migraciji turista sa emitivnih tržišta koja su pokazala interesovanje za turističkom ponudom naše destinacije, a koja mi smatramo značajnim zbog, prije svega, visoke platežne moći stanovništva sa tih prostora, što direktno utiče na povećanje turističkih prihoda i promociju Crne Gore.

Polazeći od te činjenice, Vlada Crne Gore je na sjednici održanoj 16. marta 2023. godine usvojila Informaciju o privremenom oslobađanju od pribavljanja vize za državljane Arapske Republike Egipat, Kraljevine Saudijske Arabije i Republike Uzbekistan i donijela Zaključke br.07-040/23-1111/2 (u prilogu).

U skladu sa Zaključkom br.3., Vlada je zadužila tadašnje Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma da, nakon prestanka važenja donešenih odluka, pripremi i dostavi Vladi analizu ostvarenih benefita.

U skladu sa zaključkom Vlade, a i činjenicom da je došlo do formiranja novog resornog Ministarstva, preuzimamo obavezu izvještavanja, pa u nastavku teksta dostavljamo informacije za svako tržište pojedinačno. Informacije su dobijene od stejkholdera u zemlji i inostranstvu.

Dodatno, sa namjerom boljeg prikaza avipovezanosti Crne Gore i daljih potencijala ovog neizostavnog modela razvoja turizma, ova Informacija je proširena prikazom dodatnih tržišta, za koje je uvedena vizna liberalizacija, a koja nisu bila predmet gore navedenog zaključa Vlade. Ovo se odnosi tržišta Ujedinjenih Arapskih Emirata i Republike Kazahstan, koja imaju interesantne turističke, a još više razvojne tokove u smislu emitivnog potencijala i visoke sklonosti stanovništva ka putovanjima.

Tržište Arapske Republike Egipat

Odluka o privremenom oslobađanju od pribavljanja vize za državljane Arapske Republike Egipat donešena je na sjednici Vlade Crne Gore održanoj 16. aprila 2023. godine, a objavljena u "Sl. listu Crne Gore", br.034/23.

Prema ovoj Odluci, državljani Arapske Republike Egipat mogli su u periodu od 01. aprila do 31. oktobra 2023. godine, ulaziti i boraviti u Crnoj Gori do 30 dana, sa važećom putnom ispravom i bez vize, kao organizovana turistička grupa koja zajedno ulazi, boravi i napušta teritoriju Crne Gore direktnim čarter letom, ako posjeduju potvrdu o uplaćenom

turističkom aranžmanu, pozivno pismo turističke agencije iz Crne Gore koja je organizator putovanja, (tour-operator) kao i dokaz o obezbijeđenom povratku u državu porijekla.

KVANTITATIVNI POKAZATELJI

Uprava za statistiku - MONSTAT u svojim izvještajima ne prati izdvojeno dolaske i noćenja ostvarena od strane državljana ove države, već se turisti sa ovog tržišta, zbog malog postotka učešća u ukupnom turističkom prometu, statistički svrstavaju u „ostale afričke zemlje“.

Letovi na relaciji Podgorica-Kairo, prema informacijama AD „Aerodromi Crne Gore“, realizovani su u periodu od 28. juna do 15. oktobra.

Aviokompanije koje su saobraćale su: Air Montenegro i Fly Star čarter, a realizovana je samo jedna rotacija generalne (biznis) avijacije.

Ukupan broj rotacija je iznosio 22 (Air Montenegro 19, Fly Star čarter 2, UAB Aviation Express - biznis avijacija 1)

Ukupan broj prevezenih putnika je bio 4880 (Air Montenegro 4.642 putnika - 2.436 dolaznih i 2.206 odlaznih i Fly Star čarter 225 putnika -51 dolazni i 174 odlaznih, UAB AE 12).

Load faktor na dolaznim letovima Air Montenegro je iznosio 70.47% (prosjeak putnika 126.84), a na odlaznim letovima 63.92% (prosjeak putnika 115.05).

AD „Aerodromi Crne Gore“ su za tržište Egipta, aviokompaniji Air Montenegro fakturisali 73.689,38 eura. Ukoliko Air Montenegro po osnovu ukupnog ostvarenog prometa u 2023. ostvari određene popuste u skladu sa podsticajnom šemom, što je veoma izvjesno, kako su nas iz „Aerodroma Crne Gore“ informisali, ovaj iznos će biti niži.

Prema podacima Uprave policije, u periodu od 1. aprila do 31. oktobra 2023. godine, na ulasku u Crnu Goru je registrovano 3.395 prelazaka, a na izlasku 3.246 prelazaka granice državljana Egipta.

Turističko zastupanje za ovo tržište je u 2023. godini, u skladu sa Odlukom Vlade, realizovala turistička agencija Montenegro Tourist Service iz Podgorice (u daljem tekstu: MTS). Njihova partnerska agencija u Egiptu je bila turistička agencija Tishoury Tours.

Prema podacima MTS, broj turista koji je, preko ove agencije, posjetio Crnu Goru u 2023. je 2.134, a ostvarili su 14.266 noćenja, odnosno prosječno su boravili 6,69 dana. Bili su smješteni u hotelima Slovenska plaža, Maestral i Queen of Montenegro, kao i u Vili Katarina u Budvi, hotelu Hilton u Podgorici, i na Imanju Rakočević u Mojkovcu.

Ovi turisti su u organizovanim grupama posjećivali sljedeće lokalitete: NP Skadarsko jezero, NP Durmitor, NP Biogradska gora, Cetinje, Podgoricu, Bar, Budvu i Boku Kotorsku. Prema podacima Agencije, trošili su 685 eura po osobi za usluge hotelskog smještaja, transfera, reprezentacije, odnosno ukupno 1.461.790,00 eura. Dodatno, 420 eura po osobi je utrošeno za avio-kartu, što je u ukupnom iznosu 896.280,00 eura.

Takođe, za ekskurzije, ulaznice, vodiče, restorane, procjenjuje se da su utrošili po 460 eura, odnosno ukupno 981.640,00 eura. Na bazi svega prethodno navedenog, procijenjeno je da je ukupna potrošnja turista sa ovog tržišta iznosila cca. 3.339.710,00 eura.

Krajem sezone realizovano je par velikih "incentive" grupa za potrebe svjetski poznatih farmaceutskih kompanija koje posluju u Egiptu i oni su boravili u najluksuznijim crnogorskim hotelima (Hilton, Maestral, Queen of Montenegro). Potrošnja ovih turista/grupa bila daleko iznad prosjeka. S obzirom da se ovaj tip putovanja planira i po godinu dana unaprijed, zbog kasnog donošenja odluke o viznim olakšicama, Agencija nije bila u mogućnosti da realizuje veći broj grupa ovog tipa. Predstavnici MTS-a su istakli da bi sa pravovremenim donošenjem odluke mogli dovesti veći broj turista sa ovog tržišta, što bi bilo posebno značajno za pred i post sezonu.

Evidentno je da postoji neslaganje u broju dolazećih turista koje je dostavio Air Montenegro i Agencija MTS. Podaci koje su dostavljeni od strane Air Montenegro, odnose se na sve putnike koji su putovali na relaciji Podgorica-Kairo-Podgorica, koristeći usluge avio kompanije Air Montenegro, bez obzira na njihovo državljanstvo, dok se podaci MTS-a odnose na državljane Arapske Republike Egipat koji su imali turistički aranžman sa Agencijom u skladu sa Odlukom.

Tržište Kraljevine Saudijske Arabije

Odluka o privremenom oslobađanju od pribavljanja vize za državljane Kraljevine Saudijske Arabije (u daljem tekstu: Saudijska Arabija), donešena je na sjednici Vlade Crne Gore održanoj 26. aprila 2023. godine, a objavljena u "Službenom listu Crne Gore", br. 046/23 od 28.04.2023. Ovom Odlukom su zamijenjene ranije usvojene Odluke objavljene u "Sl. listu Crne Gore" br.34/23 i 40/23.

Prema Odluci 34/23 državljani Saudijske Arabije mogli su u periodu od 01. aprila do 31. oktobra 2023. godine, ulaziti i boraviti u Crnoj Gori do 30 dana, sa važećom putnom ispravom i bez vize, kao organizovana turistička grupa koja zajedno ulazi, boravi i napušta teritoriju Crne Gore direktnim čarter letom, ako posjeduju potvrdu o uplaćenom turističkom aranžmanu, pozivno pismo turističke agencije iz Crne Gore koja je organizator putovanja, (tour-operator) kao i dokaz o obezbijeđenom povratku u državu porijekla.

Prema Odluci 40/23 državljani Saudijske Arabije mogli su u periodu od 01. aprila do 31. oktobra 2023. godine, ulaziti i boraviti u Crnoj Gori do 30 dana, sa važećom putnom ispravom i bez vize, kao organizovana turistička grupa koja zajedno ulazi, boravi i napušta teritoriju Crne Gore avio letom, ako posjeduju potvrdu o uplaćenom turističkom aranžmanu, pozivno pismo turističke agencije iz Crne Gore koja je organizator putovanja, (tour-operator) kao i dokaz o obezbijeđenom povratku u državu porijekla.

Prema važećoj Odluci 046/23, državljani Saudijske Arabije mogli su od 05. maja do 31. oktobra 2023. godine, ulaziti, prelaziti preko teritorije i boraviti u Crnoj Gori do 30 dana, sa važećom putnom ispravom, bez vize.

KVANTITATIVNI POKAZATELJI

Uprava za statistiku - MONSTAT u svojim izvještajima ne prati izdvojeno Saudijsku Arabiju, zbog malog postotka učešća u ukupnom turističkom prometu, već se turisti sa ovog tržišta statistički svrstavaju u „ostale azijske zemlje“.

Letove na relaciji Podgorica-Rijad je realizovala avio kompanija Flynas, tokom jula i avgusta

Kompanija Flynas je realizovala 27 rotacija (tri rotacije nedeljno).

Prevezeno je 7.274 putnika (3.611 dolaznih i 3.663 odlaznih). Load faktor na letovima je iznosio 78,2%.

AD "Aerodromi Crne Gore" su po ovom osnovu fakturisali aviokompaniji Flynas 110.506,63 €.

Prema podacima avio-kompanije Flynas, u 2022. i 2023. godini su realizovane po 3 rotacije na nedeljnom nivou i u 2022. godini je prevezeno 1.195 putnika, te je poredeći sa podacima AD "Aerodromi Crne Gore" očigledan rast broja putnika u 2023. godini, i to iznosu od 6.079 putnika, što ukazuje na veliki emitivni potencijal ovog tržišta.

Aviokompanija je zainteresovana za letove i u predsezoni 2024. godine, ali je u tom smislu neophodno obezbijediti da odluka o viznoj liberalizaciji bude donešena ranije, kako bi blagovremeno otpočeli promociju i prodaju.

Aviokompanija je zainteresovana za letove i u predsezoni 2024. godine, ali je u tom smislu neophodno obezbijediti da odluka o viznoj liberalizaciji bude donešena što ranije, kako bi blagovremeno otpočeli pripremu letjenja, promociju i prodaju kapaciteta. Prema avio standardima pripreme radnje je potrebno obaviti najmanje tri mjeseca ranije.

U 2023. godini nijedna turistička agencija registrovana u Crnoj Gori nije dostavila zahtjev za registraciju ugovora o zastupanju za ovo tržište, a za upis u Centralni turistički registar, što je obaveza shodno Zakonu o turizmu i ugostiteljstvu, takođe obaveza je Uprave za inspeksijske poslove da vrši kontrolu navedenog.

Imajući u vidu tu činjenicu, kontaktirali smo određene agencije za koje smo imali saznanja da su u saradnji sa NTO Crne Gore tokom 2022. godine vršile promociju ponude za tržište Saudijske Arabije i to agencije: Kompas iz Budve, Gold travel iz Podgorice i Trip North iz Rožaja. Iz agencije Kompas i Gold Travel nam je rečeno da nijesu u 2023. godini realizovali organizovane turističke grupe sa ovog tržišta. Iz agencije Trip North nam je rečeno da jesu realizovali dolaske, ali nam nijesu dostavljeni zatraženi podaci.

Prema podacima Uprave policije, u periodu od 1. aprila do 31. oktobra 2023. godine, na ulasku u Crnu Goru je registrovano 11.509 prelazaka, a na izlasku 10.596 prelazaka granice državljana Saudijske Arabije. Podaci Uprave policije odnose se za ukupan period važenja vizne liberalizacije, što znači da su državljani Saudijske Arabije mogli dolaziti u Crnu Goru preko svih graničnih prelaza bez ograničenja, dok se podaci Flynas-a odnose samo na period od dva mjeseca kada je bio uspostavljen direktan avio saobraćaj.

Takođe, broj odlaznih putnika koji su koristili usluge avio prevoznika Flynas je nešto veći što implicira da su putnici koji su prije uspostavljanja avio linije ovog prevoznika, došli drugim putem, a u povratku u zemlju se vratili Flynas-om, ili su usluge ovog avio prevoznika koristili i putnici koji nijesu državljani Saudijske Arabije.

Tržište Republike Uzbekistan

Odluka o privremenom oslobađanju od pribavljanja vize za državljane Republike Uzbekistan (u daljem tekstu Uzbekistan) donešena je na sjednici Vlade Crne Gore održanoj 16. aprila 2023. godine, a objavljena u "Sl. listu Crne Gore", br. 034/23.

Prema ovoj Odluci državljani Uzbekistana su mogli u period od 1. aprila do 31. oktobra 2023. godine, ulaziti i boraviti u Crnoj Gori do 30 dana, sa važećom putnom ispravom, bez vize, kao organizovana turistička grupa koja zajedno ulazi, boravi i napušta teritoriju Crne Gore direktnim čarter letom, ako posjeduju potvrdu o uplaćenom turističkom aranžmanu, pozivno pismo turističke agencije iz Crne Gore koja je organizator putovanja i dokaz o obezbijeđenom povratku u državu porijekla.

KVANTITATIVNI POKAZATELJI

Uprava za statistiku - MONSTAT u svojim izvještajima ne prati izdvojeno Uzbekistan, već se turisti sa ovog tržišta statistički svrstavaju u „ostale azijske zemlje“, a zbog malog postotka učešća u ukupnom turističkom prometu.

Letova na realaciji Tivat- Taškent realizovani su u periodu 8. jun-26. oktobar (sa izuzetkom letova u periodu od 21. do 26. septembra, kada su letovi bili otkazani)

Avio kompanija koja je realizovala letove je uzbekistanska nacionalna aviokompanija JSC Uzbekistan.

Realizovano je 15 rotacija, na nivou jedna rotacija nedeljno.

Prevezeno je 4.624 putnika (2.327 dolaznih i 2.297 odlaznih).

Load faktor na ovim letovima je iznosio 67,21%.

AD "Aerodromi Crne Gore" su po ovom osnovu fakturisali aviokompaniji JSC Uzbekistan 74.434,50€.

Turističko zastupanje za ovo tržište u 2023. godini su realizovale turističke agencije Biblio Globus iz Budve i R Tours iz Budve, a obje u partnerstvu sa agencijom Prestige Travel iz Uzbekistana.

Prema podacima R Tours, Crnu Goru je posredstvom ove agencije posjetilo 1.969 turista, a ostvarili su 13.910 noćenja. Prosječno su boravili u Crnoj Gori 7,06 dana. Riječ je o zahtjevnim turistima koji su uglavnom bili smješteni u hotelima sa 4 i 5*, i to isključivo na primorju, u najvećem broju na budvanskoj i hercegnojskoj rivijeri, a u malom broju i u Tivtu, Baru i Ulcinju. S obzirom da ova agencija nije organizovala izlete za turiste iz Uzbekistana, ne raspolažu podacima koje lokalitete su posjećivali u Crnoj Gori. Ukupni ostvareni promet R tours-a od ovih turista iznosio je 1,196,123.40 eura.

Prema podacima agencije Biblio Globus, Crnu Goru je posredstvom ove agencije posjetilo 269 turista, a koji su ostvarili 1.918 noćenja, uglavnom u hotelima visoke kategorije (4 i 5*), od čega 1.694 noćenja (88,30%) u hotelima sa 4*, a 700 noćenja (42%) u hotelima sa 5*. U privatnom smještaju je boravilo svega 11,70% turista sa ovog tržišta. Iz agencije su izvijestili da je preko njih samo realizovan dio oko hotelskog smještaja, te da je realizovano u vrijednosti od cca. 200.000,00 eura. Navode da nijesu imali većih izazova u realizaciji Ugovora, te da su za sljedeću sezonu njihovi partneri tražili da se poveća broj letova i kapaciteta u Crnoj Gori.

Postoji manje odstupanje u broju dolaznih i odlaznih putnika koji su doputovali u Crnu Goru koristeći usluge Nacionalne aviokompanije JSC Uzbekistan, kao i u broju ulazaka i izlazaka državne granice, koji smo dobili od Uprave policije. Imajući u vidu da su, u periodu važenja bezviznog režima, u Crnu Goru dolazili i državljani Uzbekistana koji su posjedovali važeću vizu, ova razlika bi se mogla odnositi na te turiste.

Tržište Ujedinjenih Arapskih Emirata

Odluka o privremenom oslobađanju od pribavljanja vize za imaoce važećih stranih putnih isprava sa dozvolom boravka u Ujedinjenim Arapskim Emiratima (u daljem tekstu: UAE) donešena je na sjednici Vlade Crne Gore održanoj 15. juna 2023. godine, a objavljena u "Sl. listu Crne Gore", br. 060/23.

Prema ovoj Odluci je rezidentima UAE u periodu od 15. juna do 31. oktobra 2023. godine, bio omogućen ulazak i boravak u Crnoj Gori do deset dana bez vize, i to imaoćima stranih putnih isprava koji posjeduju važeću dozvolu boravka u UAE u kontinuitetu od najmanje tri godine prije ulaska u Crnu Goru. Ova mogućnost uslovljena je posjedovanjem validne putne isprave, potvrde o turističkom aranžmanu i dolaskom direktnim avio letom iz UAE. Odluka se nije odnosila na državljane Bangladeša, Avganistana, Sirije, Pakistana, Somalije i Indije.

KVANTITATIVNI POKAZATELJI

Crnu Goru u prvih devet mjeseci 2023. godine u kolektivnom smještaju posjetilo je 5.116 turista iz UAE, što je za 158,78% više u odnosu na isti period prošle godine. Ostvarili su 17.449 noćenja, što je za 221,58% više u odnosu na isti period prošle godine. Prosječno su boravili 3,4 dana, a u ukupnoj strukturi inostranih noćenja ostvarili su 0,43%.

Letovi su realizovani u periodu od 24.juna do 09. septembra na relaciji Tivat - Dubaji.

Avio kompanija Fly Dubai je realizovala 45 rotacija, na nivou 4 leta nedeljno.

Prevezeno je 8.859 putnika (4.403 dolaznih i 4.456 odlaznih). Load faktor na ovim letovima je iznosio 57%. Broj putnika u 2023. godini je povećan za 15,2% u poređenju sa 2022. godinom.

Prema podacima Fly Dubai-a, broj INAD putnika (vraćenih sa granice) je bio 4, što znači da je sistem kontrole na graničnim prelazima u UAE bio funkcionalan, na čemu smo insistirali, prilikom dogovaranja procesa vizne liberalizacije.

AD "Aerodromi Crne Gore" su po ovom osnovu fakturisali aviokompaniji Fly Dubai 171.055,50 eura.

Prema informacijama Fly Dubai, troškovi aerodromskih usluga i taksi koje su plaćene „Aerodromima Crne Gore“ iznosili su 277.768,00 eura (troškovi aerodromskih usluga 192.670 USD i putničke takse 85.098 EUR-a).

Prema informaciji iz AD „Aerodromi Crne Gore“, razlika u dijelu troškova za aerodromske usluge može biti rezultat činjenice da aviokompanija, a u vezi sa letovima, ima obaveze i troškove ka Agenciji za civilno vazduhoplovstvo, Kontroli letjenja Srbije i Crne Gore (SMATSA), te Menzies Aviation na aerodromu Tivat.

U 2023. godini nijedna turistička agencija registrovana u Crnoj Gori nije dostavila zahtjev za registraciju ugovora o zastupanju za ovo tržište, a za upis u Centralni turistički registar, što je obaveza shodno Zakonu o turizmu i ugostiteljstvu. Stoga ne posjedujemo dodatne informacije o turistima sa ovog tržišta. Prema podacima Fly Dubai partnerske agencije u Crnoj Gori su Demetra, SIP Travel, Congress Travel, BTA, Grand, Gorbis Travel. Nijedna od navedenih agencija nije dostavila izvještaje po upitu.

Što implicira na neophodno angažovanje Uprave za inspeksijske poslove, a u skladu sa njihovim nadležnostima.

U 2024. godini Fly Dubai je planirao da realizuje letove u periodu od 14. aprila do 07. septembra, na nivou 4 leta nedeljno. Realizacija plana zavisice od vizne politike za 2024. godinu.

Tržište Republike Kazahstan

Odluka o privremenom oslobađanju od pribavljanja vize za državljane Republike Kazahstan (u daljem tekstu Kazahstan) donešena je na sjednici Vlade Crne Gore održanoj 15. februara 2023. godine, a objavljena u "Sl. listu Crne Gore", br. 21/23.

Prema ovoj Odluci je državljanima Kazahstana u periodu od 01. aprila do 31. oktobra 2023. godine, bilo omogućeno da ulaze, prelaze preko teritorije i borave u Crnoj Gori do 30 dana sa važećom putnom ispravom, a bez vize.

KVANTITATIVNI POKAZATELJI

Letovi između Podgorice i Almatija i Nursultana realizovani su u periodu od 03. juna do 17. septembra.

Kompanija koja je realizovala letove je Air Astana.

Realizovano je 89 rotacija (45 iz Almatija i 44 iz Nursultana) i to 3 leta nedeljno sa obje destinacije.

Prevezeno je 24.676 putnika (12.843 dolaznih i 11.833 odlaznih). Broj putnika u 2023. godini je porastao za 15.2%. u odnosu na 2022. godinu.

- Od/ka Almatiju prevezeno je 12.788 putnika (6.679 dolaznih i 6.109 odlaznih).
- Od/ka Nursultana prevezeno je 11.888 putnika (6.164 dolaznih i 5.724 odlaznih).

AD "Aerodromi Crne Gore" su po ovom osnovu fakturisali aviokompaniji Air Astana 390.055,00€.

U 2023. godini nijedna turistička agencija registrovana u Crnoj Gori nije dostavila zahtjev za registraciju ugovora o zastupanju za ovo tržište, a za upis u Centralni turistički registar, što je obaveza shodno Zakonu o turizmu i ugostiteljstvu. Stoga ne posjedujemo dodatne informacije o turistima sa ovog tržišta.

Air Astana planira da u 2024. godini, u zavisnosti od viznog režima, realizuje 6 letova nedeljno na aerodrom Podgorica, počev od 01. aprila, u trajanju od 4 mjeseca, sa očekivanim load faktorom od 90+%. Crnu Goru promovišu kao važnu destinaciju u mreži, te su, kako navode, preduzeli veoma ekstenzivnu marketinšku kampanju za promociju destinacije. Mišljenja su da bi bilo važno da se već polovinom januara donese odluka o viznoj liberalizaciji, u cilju realizacije kvalitetne i blagovremene promocije.

DA REZIMIRAMO, ukupni prihod AD "Aerodromi Crne Gore" po osnovu pruženih usluga aviokompanijama Air Montenegro, Flynas i JSC Uzbekistan, koje su realizovale letove za tržišta Egipta, Saudijske Arabije i Uzbekistana iznosio je 258.630,51 €.

Prema podacima turističkih agencija koje su radile tržišta Egipta i Uzbekistana, i to Montenegro Touris Service, R Tours i Biblio Globus, od državljana ovih država prihodovano je ukupno 4.735.833,00 €. Od ostalih agencija nisu dobijeni podaci.

Ukupni prihod "Aerodroma Crne Gore" po osnovu pruženih usluga avio kompanijama Fly Dubai i Air Astana, koje su realizovale letove za tržišta Ujedinjenih Arapskih Emirata i Kazahstana, prema njihovim podacima, iznosio je 561.110,50 €.

Dakle, ukupni prihodi Aerodroma po osnovu aerodromskih usluga koje su pružene svim aviokompanijama (5 avio kompanija) iznose 819.741,01 €.

Treba imati u vidu da se kasnilo sa donošenjem odluka o uvođenju privremenog bezvignog režima. Generalna ocjena je da su finansijski benefiti od navedenih letova mogli biti mnogo bolji, da su odluke donijete ranije, a kako bi inostrani partneri na vrijeme započeli kampanje i promociju Crne Gore na njihovim destinacijama. Pored toga, aviokompanijama je potrebno vrijeme za sprovođenje administrativnih procedura neophodnih za uspostavljanje aviolinija. Pošto se to nije desilo, kašnjenje promotivnih kampanja i kompletiranja administrativnih avio-procedura, uslovalo je da su pojedine avio kompanije počele sa letovima kasnije od planiranog.

Crna Gora je dominantno avio destinacija, pa je poboljšanje avio dostupnosti od krucijalnog značaja za razvoj turizma. Porast broja posjetilaca ukazuje da postoji veliko interesovanje sa gore navedenih tržišta, a neka od njih se smatraju visoko-platežnim.

Zbog opredijeljenosti naše države da postane punopravni član zajednice evropskih država, neophodno je da poštujemo viznu politiku koju primjenjuje EU, što je često u koliziji sa potrebom Crne Gore za osvajanjem novih visoko-platežnih emitivnih turističkih tržišta. S tim u vezi, neophodno je da se uspostave adekvatni mehanizmi kojima će se pojednostaviti i ubrzati proces koji se odnosi na odobravanje viza, kako bi se olakšala putovanja državljana onih zemalja koja su značajna turistička tržišta, a što će se pozitivno odraziti na ukupne ekonomske efekte.

Ovo se prije svega odnosi na sistem elektronskih viza, koje se, kako praksa pokazuje, dobijaju u roku od nekoliko sati do svega nekoliko dana, nakon apliciranja.

Sistem elektronskih viza objezbjeđuje sljedeće:

- Značajno smanjenje troškova u diplomatsko-konzularnim predstavništvima, prije svega sa aspekta angažovanih kadrova;
- Skraćenje vremena sprovođenja procedura (napomena: elektronska viza za Saudijsku Arabiju se, ukoliko su ispunjeni uslovi, odobrava u roku od 2 sata);
- Pozitivne finansijske efekte, jer se vize mogu naplaćivati;

- Povećanje turističkog prometa, jer bi navedeno predstavljalo ukidanje biznis barijera.

Shodno istaknutom, predlažemo sljedeće:

1. Razmotriti mogućnost uvođenja sistema elektronskih viza do 01. februara 2024. godine;
2. Ukoliko nije moguće u navedenom roku uspostaviti sistem elektronskih viza, stav po pitanju privremene vizne liberalizacije za sva navedena tržišta zauzeti najkasnije do 01. februara 2024. godine;

Navedeno je potrebno zbog potrebe da se na vrijeme realizuje promocija Crne Gore na emitivnim tržištima, kako bi se uspostavila avio-povezanost u predsezoni 2024. i kako se ne bi kasnilo sa realizacijom planiranih letova;

3. Angažovanje turističkih inspektora u smislu primjene Zakona o turizmu i ugostiteljstvu u dijelu turističkog zastupanja, a shodno njihovim nadležnostima.